

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udvalgte digte

Citation: Ewald, Johannes: "Udvalgte digte", i Ewald, Johannes: *Udvalgte digte*, udg. af Esther Kielberg ; Kim Ravn , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 243. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald02dkval-shoot-idm140323881332704.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

Klage-Sang over Skiødehunden: Maske

Trykt efter SS bd. 3, s. 119-24, hvis tekstgrundlag er *Alm.Da.Bibl.* 1778, bd. I, nr. I, s. 84ff. Datering: if. Brix skrevet i Rungstedårene 1773-75.

63

Maske: Hunden har måske sit navn på grund af en maskelignende farvetegning på hovedet (jf. ODS bd. 2, sp. 4, 1. 3). - *Arabelle*: if. Brix Ewalds vært fiskemester Jacobsens datter Anna Hedevig. - *Floer*: sørgeslør. - *døve*: dæmpe. - *Muphti(s)*: mufti, muslimsk retslærd. Man opfattede på Ewalds tid en m. som en muslimsk ypperstepræst. - *(Stor-)Sultanen*: muslimsk fyrste. Sultan Mustapha III døde 1773. - *Baar*: bære. - *Tunca*: tonkanød, velduftende bestanddel i snus. - *frostigt*: iskoldt, meget køligt. - *latinsk(e)*: lærd (med bibetydningen: pedantisk, stivstikkeragtig). - *Spaniers og Bolognesers Lyst*: hentyder til, at Maske er en bologneser (dvs. fra den ital. by Bologna), en race, der var almindelig som skødehund. På maleren Goyas fremstillinger af spaniere af høj eller lavere rang (fx maleriet af Hertuginde af Alba fra 1795) ses tit en b. - *det beklemt Bryst*: Arabellas bryst. - *Dekke(t)*: tæppe. - *Lucretia*: den dydige L., gift med en fornem romer, begik if. sagnet i 509 f.Kr. selvmord efter at være blevet voldtaget. - *Cerberus*: if. gr. mytologi hund med to eller flere hoveder, der vogter indgangen til dødsriget Hades. - *Fraae*: fråde. - *244male*: gengive i kunstnerisk form. - *trende*: tre. - *aandte*: udtrykte, meddelte.

64

Crocodillers Gift: hentyder til, at krokodillen if. folketroen er et falsk, hyklerisk væsen. - *(Morder-)Kobbelet*: her hundekobbel. - *Actæon(s)*: Aktæon blev if. gr. mytologi forvandlet til en hjort og dræbt af sine egne jagthunde som straf, fordi han belurede den kyske og jomfruelige Artemis, mens hun tog bad. - *forevende*: fremføre som undskyldning, foregive. - *Gesandt (...)* *Jupiter*: Den lat. fabeldigter Phaedrus' (ca. 15 f.Kr.-ca. 50 e.Kr.) fabel »*Canes legatos miserunt ad louem*« (Phaedrus, 4,19) fortæller, at hundene engang sendte gesandter til Jupiter for at klage over, at menneskene behandlede dem med foragt ved at lade dem leve på en sultekost bestående af klidbrød. Skrækslagne over at møde guden tilsvinede hundene hans palads med ekskrementer og blev jaget bort. Af skam vendte de aldrig hjem; hundene afsendte nye bud, som først blev parfumeret bagi. Men også for dem gik det galt, og Jupiter idømte dem den straf, at de skulle sulte, så de bedre kunne holde sig; de hunde, der sendte dem, blev straffet med, at de aldrig skulle blive fri for menneskenes ydmygelser. Hundene venter stadig på sendebudene, og alle fremmede hunde, der kommer, snuser de bagi. - *Jupiter*: øverste gud i rom. mytologi. - *Harm*: stærk sorg. - *mit*: midt. - *Diet*: levemåde, spisevaner. - *peen og kræsen*: omhyggelig, pertentlig med sit ydre. - *overalt*: i det hele taget. - *Matrone*: ældre (værdig) gift kvinde. - *hun (...)* *sminker sig med Soed*: I stedet for at pleje sig lader hun sig tilsmudse af sod fra ildstedet i køkkenet. - *Mynstring*: parade; også: eftersyn, kritik. - *Konseyl*: rådslagning, møde. - *taler i Tenor*: taler med skinger stemme. - *(Saaledes var det) og*: også. - *viis*: her vel ironisk: med gammelkloge el. snusfornuftige lader. - *vegrer sig (...)* *for*: afviser, -*fandt*: følte.

65

kyst: kysset. - *Fortroe*: betro. - *Leve-Traad*: livstråd, livslængde, jf. ndf., *Pareen*. - *Og saae man*: man så også. - *Dødning Uhr*: insekt (borebille), hvis tikkende lyd if. almuetro varslede død. - *drømte tit om Æg (...)* *sveed sin Grød*: If. folketroen kunne æg varsle om ulykke, men Dansk Folkemindesamling har ikke kunnet finde belæg for, at det samme gjaldt sveden grød. - *Plaitil*: her nok navnet på en pudelhund (Maskes *kryllede* veninde); navnet kan være dannet af fr. »*plait-il*« med betydningen »Kan du være sød!«. - *blæstes op af Vinde*: fik luft i maven. - *Pareen*: I rom. mytologi var pareerne opr. fødselsgudinder, men blev af digterne identificeret med de gr. moirer, skæbnemagter, der hos den gr. digter Hesiod (o. 700 f.Kr.) 245 fremtræder som tre skæbnegudinder, én af dem med navnet Klotho, dvs. spindersken, idet menneskeskæbne tænkes spundet af hende som en tråd. - *misundte*: undte ikke. - *Lyst*: lys. - *Gram*: smerte, sorg. - *Aesculaper(s)*: læger; Æskulap var if. gr. mytologi lægekunstens gud. - *Nimrods Børn*: jægere; jf. 1. Mos. 10,9 og 1. Krøn. 1,10.

66

Fandt: følte. - *Svededrik*: vanddrivende drik. - *soer*: svor. - *Tretten*: trætte, striden, diskussionen. - *Cyclop*: if. gr. mytologi en kæmpe med ét øje midt i panden. - *stridigt*: stridt, genstridigt. - *Byster*: børster (strittende hår). - *Phlegetonisk*: Hos rom. digtere, fx Vergil, omtales Phlegeton, en flod i underverdenen, der flyder med ild og glødende klippestykker. - *Skov-Colleger*: dvs. jægerne. - *decideres*: træffes afgørelse. - *arquebuseres*: henrettes ved skud. - *Kithanen*: se n.t.s. 41. - *fromme*: gode, dydige. - *opgiemt*: bevaret, gemt.

67

Skiærts: spøg, leg. - *uskatteerligt*: uvurderligt, uerstatteligt. - *Harlequinade*: fr., narrestreg, løjer. - *Hervey(s)*: den eng. digter James H. (1714-58), hvis meditative digtning var beslægtet med Edward Youngs. H. blev oversat til da. 1764-77. - *Sneedorfs viise Blade*: Forfattereren og pædagogen Jens Schielderup Sneedorff (1724-64) udgav 1761-63 det moraliserende tidsskrift *Den patriotiske Tilskuer*. S. var stiftende medlem af Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse, jf. efterskrift s. 208. - *Young(s)*: Edward Y. (1683-1765), eng. digter; især hans digt »The Complaint, or Night Thoughts on Life, Death, and Immortality« (da. 1767) spillede en væsentlig rolle for Ewald. - *jeg uværdig*: jeg uværdige, eller måske: som jeg uden rimelig grund. - *bandet*: forbandet. - *babelsk*: om den babelske sprogforvirring, jf. 1. Mos. 11,9. - *Overlæg*: overvejelse; drøftelse. - *og brød overtvert*: end afbrød. - *Leg*: læg (bydemåde). - *Sphinx*: if. gr. mytologi et uhyre med vinger, løvekrop og en jomfrus ansigt; den sad på en klippe og forelagde de forbigående gåder; de, der ikke kunne løse gåderne, blev dræbt af sfinxen. - *Gorgonider(s)*: if. gr. mytologi tre kvindelige uhyrer, deriblandt den frygtelige Medusa. - *Daphne(s Bark)*: gr. laurbærtræ, Apollons (se n.t.s. 41) hellige træ. Nymfen Dafne afviste Apollons tilnærmelser og blev under sin flugt forvandlet til et laurbærtræ. I sin sorg over tabet af hende bærer Apollon altid en laurbærkrans; denne er blevet symbol på den ære, man kan vinde især som kunstner. - *Staae stille Hund*: parodi på den alm. formel i gravskrifter: »Stat stille Vandringsmand osv«. - *væ dig*: ve dig. - *elskværdig*: elskelig.